

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

*Комбінування оцінок
прогнозів,
згенерованих різними
методами*

Виконала:

студентка групи КА-23

Малашенко Дарина Вікторівна

Науковий керівник:

д.т.н., проф. Бідюк П.І.

Київ – 2016 р.

Об'єкт, предмет і мета дослідження

- **Об'єкт** дослідження – методи комбінування оцінок прогнозів фінансово-економічних процесів.
- **Предмет** дослідження – методи моделювання та короткострокового прогнозування фінансово-економічних процесів.
- **Методи** дослідження – статистичні методи моделювання і прогнозування, регресійний аналіз.
- **Мета** роботи – спроектувати і реалізувати програмно інформаційно-аналітичну систему для моделювання і прогнозування фінансово-економічних процесів, дослідити методи комбінування прогнозів.

Актуальність роботи

Об'єкти, що приймають рішення, стикаються з проблемою невизначеності та мінливості щодня. Використовуючи декілька моделей, кожна з яких забезпечує окремий прогноз поведінки системи, перед ним стає вибір, якій з моделей довіряти. Отже, задача полягає в тому, щоб поєднати результати прогнозів таким чином аби вони враховували недоліки одна одної, адже деякі методи добре вловлюють тренди в рядах даних, а інші видають більш точні прогнози, не дивлячись на гіршу апроксимацію.

Комбінування оцінок прогнозів – це нова тенденція у сфері прогнозування, яка має значний практичний потенціал. Від того, на скільки вірно скомбіновані ті чи інші методи, може дуже сильно залежати результат прогнозу, а отже, і прибуток компанії, або ж навпаки – втрати, до яких призведуть ті чи інші прийняті рішення.

Постановка задачі

- Виконати аналіз сучасних методів моделювання і прогнозування динаміки фінансово-економічних процесів.
- Спроекувати і реалізувати інформаційно-аналітичну систему (ІАС) для моделювання і прогнозування фінансово-економічних процесів, шляхом комбінування оцінок, згенерованих різними методами, та застосувати розроблену ІАС до аналізу обраного процесу.
- Обчислити оцінки та параметри якості індивідуальних та комбінованих прогнозів. Виконати порівняльний аналіз результатів та зробити висновки щодо переваг комбінованого прогнозу.

Для опису процесу були використані наступні моделі:

- Рівняння авторегресії порядку p (AR(p)):

$$y(k) = a_0 + a_1 y(k-1) + \dots + a_p y(k-p) = a_0 + \sum_{i=1}^p a_i y(k-i) + \varepsilon(k),$$

- Авторегресія з ковзним середнім (ARMA(p,q)):

$$y(k) = a_0 + \sum_{i=1}^p a_i y(k-i) + \sum_{j=1}^q b_j \varepsilon(k-j) + \varepsilon(k),$$

- Авторегресія з інтегрованим ковзним середнім (ARIMA(p,d,q)):

$$\Delta^d y(k) = a_0 + \sum_{i=1}^p a_i \Delta^d y(k-i) + \sum_{j=1}^q b_j \varepsilon(k-j) + \varepsilon(t)$$

Методи комбінування прогнозів

- Усереднення прогнозів: у загальному випадку для N моделей прогнозування маємо

$$\hat{y}_c(k) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \hat{y}_i(k),$$

де $\hat{y}_c(k)$ - комбінований прогноз; $\hat{y}_i(k)$, - прогнози, отримані за різними методами.

- Зважене усереднення прогнозів:

$$\hat{y}_c(k) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N w_i \hat{y}_i(k),$$

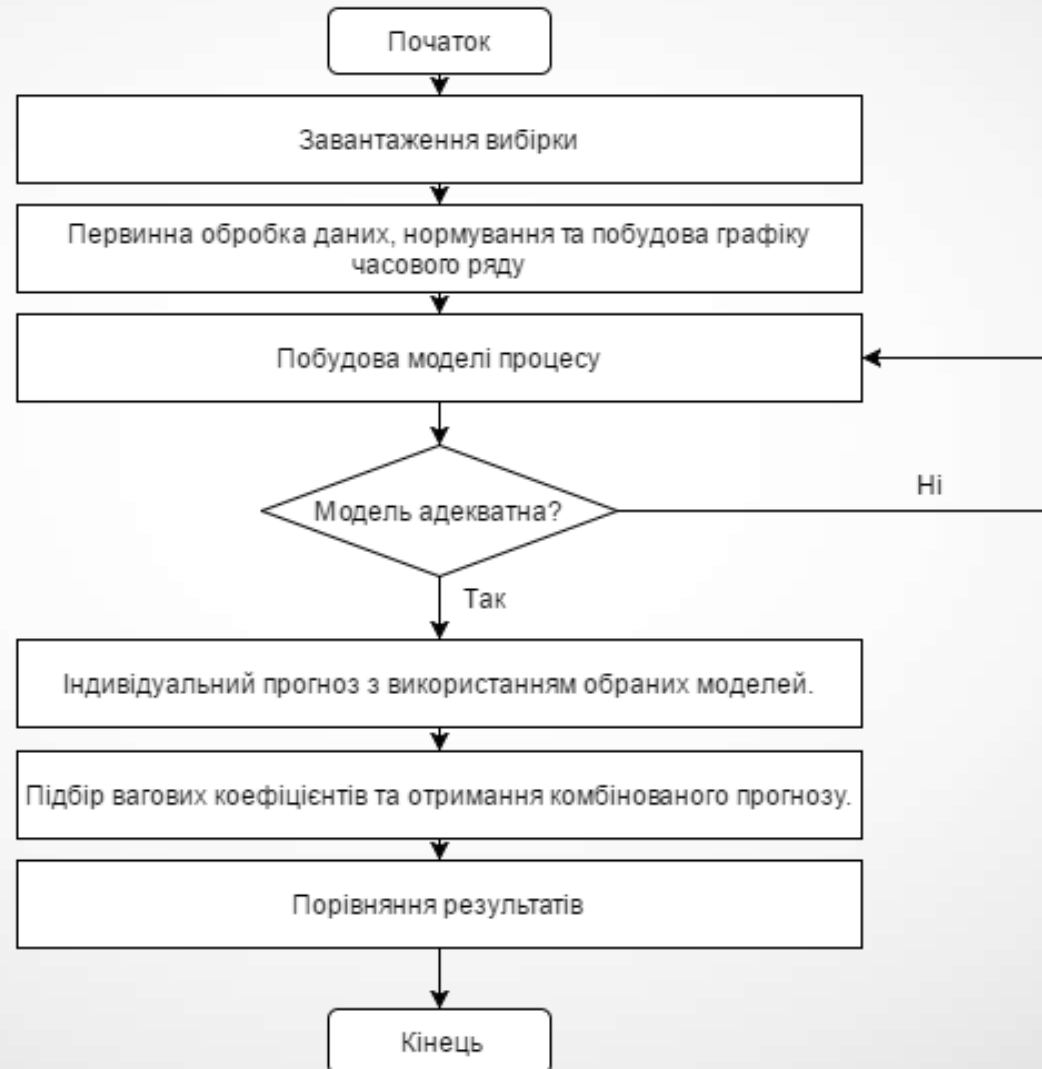
де w_i - вагові коефіцієнти, які обраховуються за допомогою похибок прогнозів.

Програмний продукт

Програмний продукт, який було реалізовано на мові програмування MATLAB, передбачає виконання ряду функцій, серед яких зокрема:

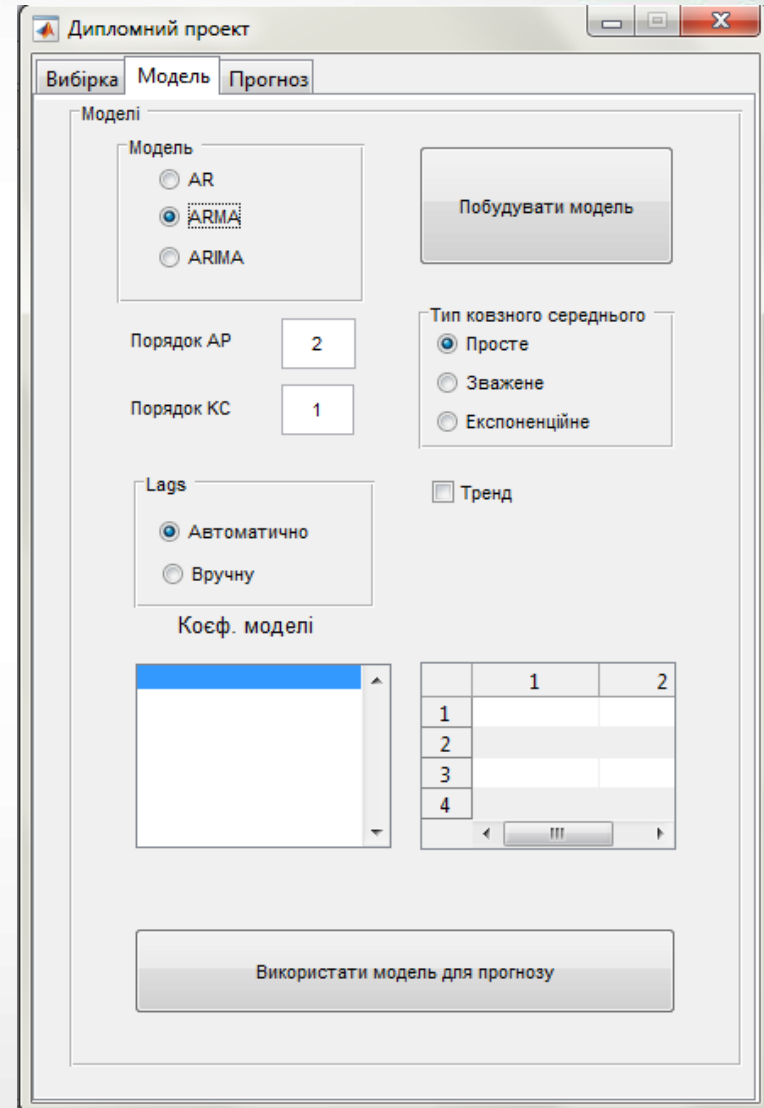
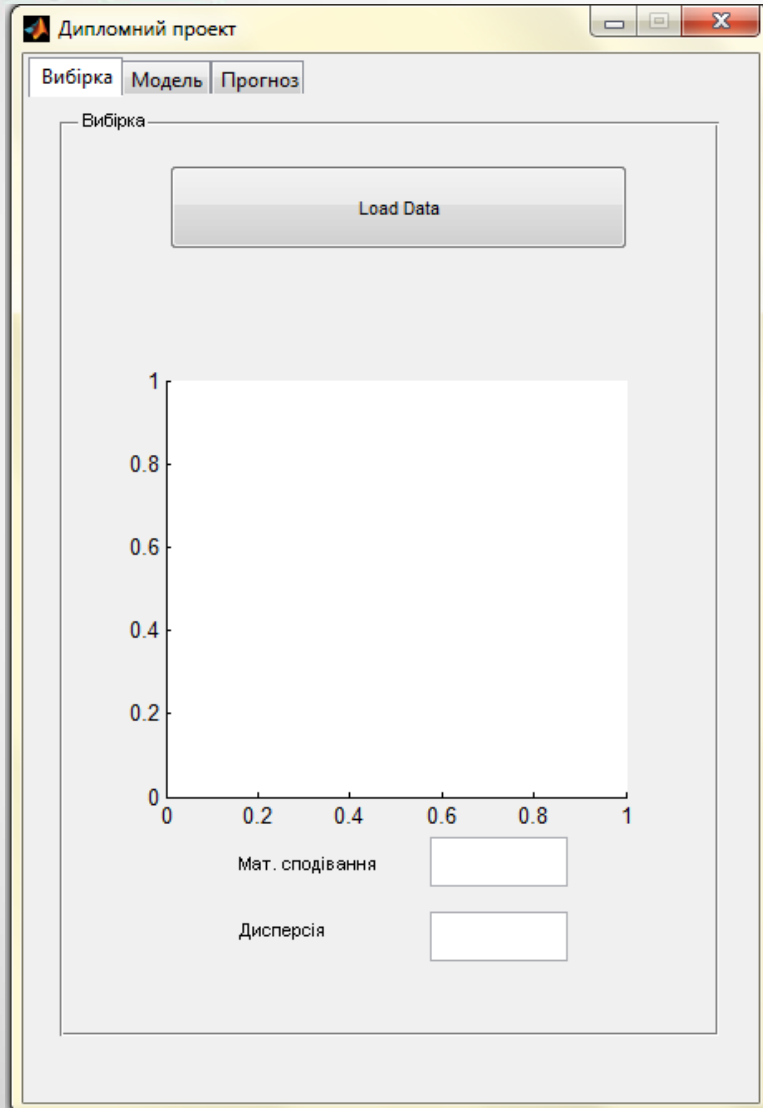
- Завантаження даних з текстового файлу;
- Первинна обробка даних;
- Побудова моделей авторегресії, авторегресії з ковзним середнім та авторегресії з інтегрованим ковзним середнім для заданого часового ряду з можливістю уточнення порядку моделі та типу КС;
- Виведення оцінених параметрів моделей в інтерфейс;
- Оцінювання адекватності побудованих моделей;
- Побудова прогнозу за окремими моделями або шляхом їх комбінування, оцінка якості прогнозу;
- Побудова графіку прогнозних значень в інтерфейсі;
- Збереження результатів прогнозування у файл.

Блок-схема розробленої програми

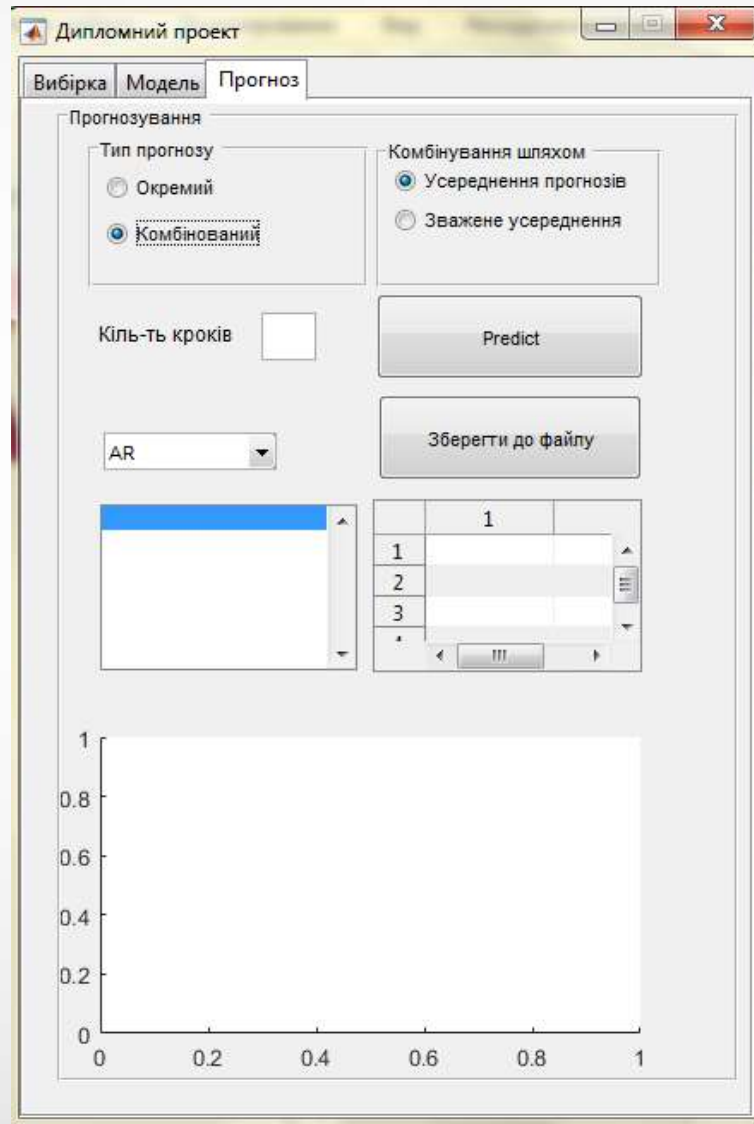

Інтерфейс програми

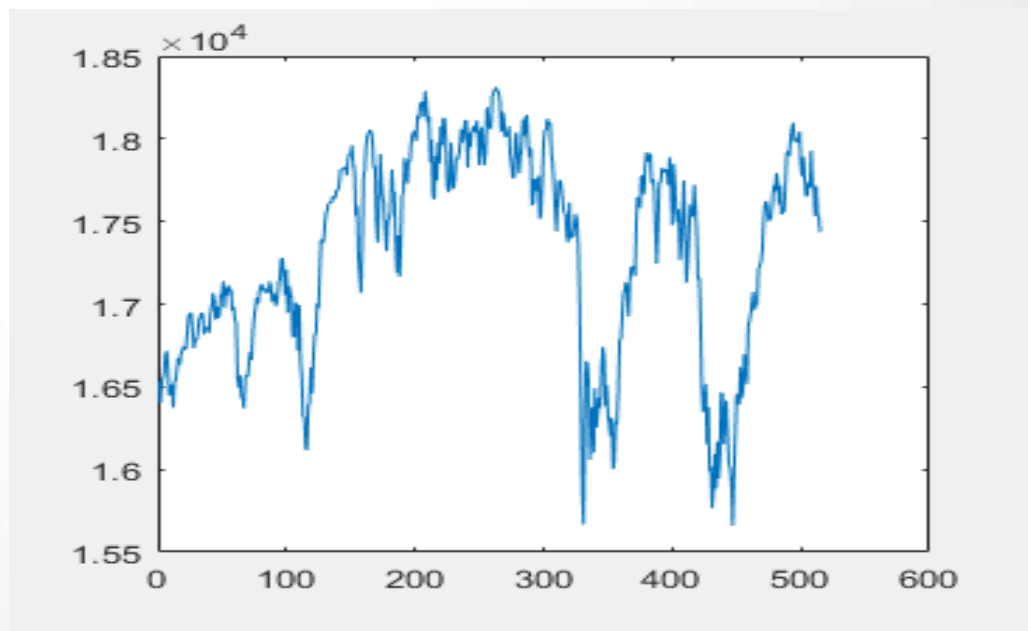
Інтерфейс програми

Результати обчислювальних експериментів. Статистичні дані

Для обчислень використовуються історичні дані значень промислового індексу Доу-Джонса, взяті за період з 5 травня 2014 року по 19 травня 2016 року наступного формату:

Дата	Значення
05.05.2014	16530,55
06.05.2014	16401,02
07.05.2014	16518,54
08.05.2014	16550,97
09.05.2014	16583,34
...	

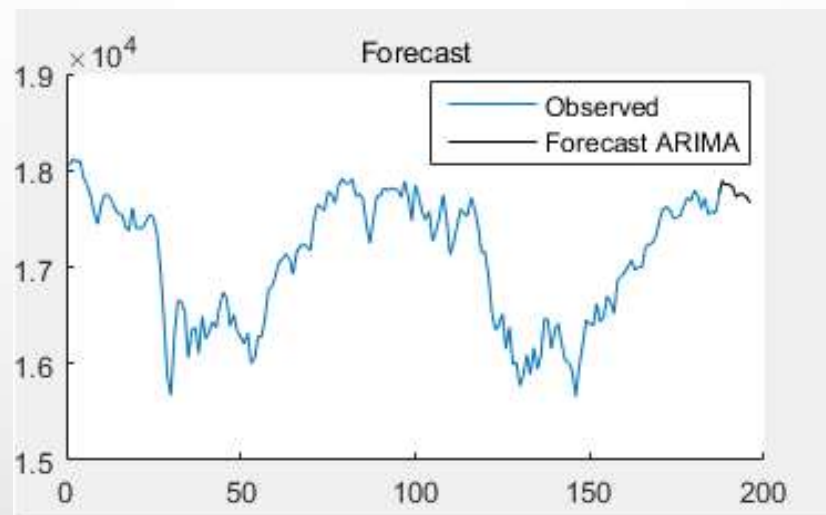
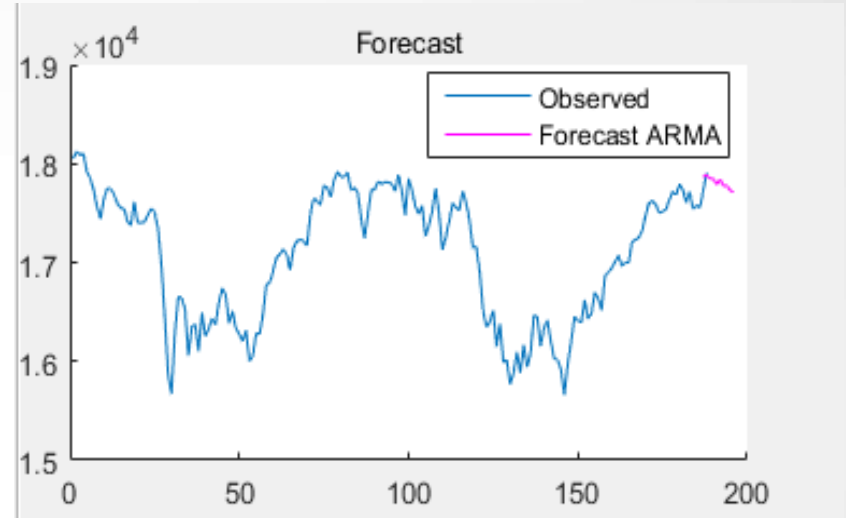
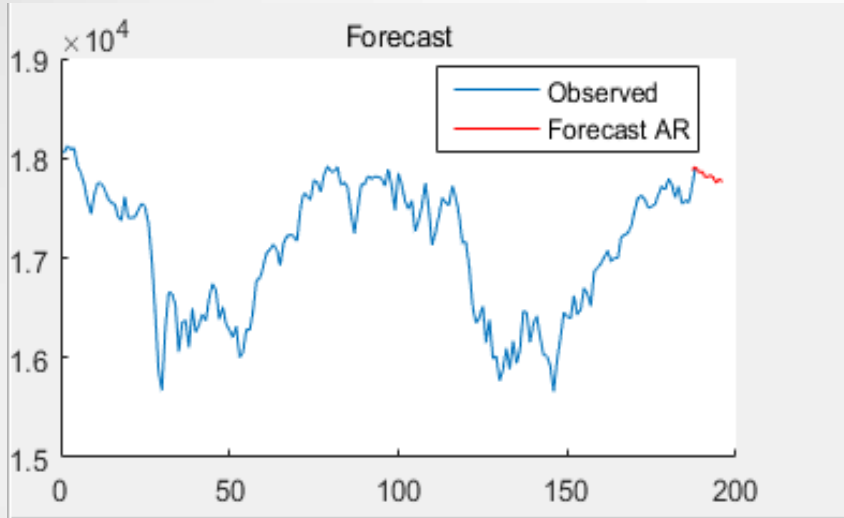

Результати обчислювальних експериментів. Вибір моделей для прогнозування

	DW	R ²	RMSE
AR(1)	2.02	0.935	164.97
AR(1,4)	1.98	0.934	164.77
AR(1)+тренд (5-го порядку)	1.983	0.935	164.85
ARMA(2,1)	2.015	0.953	135.03
ARMA(3,2)	1.981	0.954	134.9
ARIMA(1,1,1)	2.012	0.0009	151.2
ARIMA(2,1,1)	1.999	0.0022	151.3

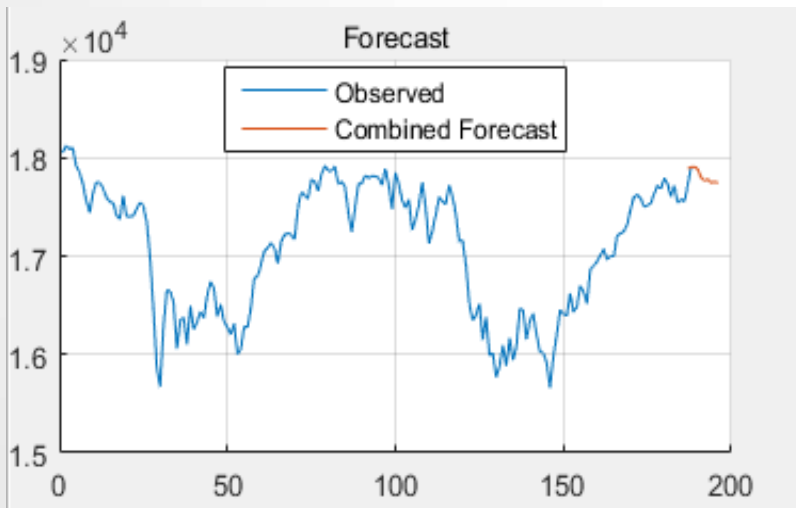
Отже, для побудови прогнозу скористаємося моделями AR(1,4), ARMA(2,1) та ARIMA(1,1,1).

Результати обчислювальних експериментів. Індивідуальні прогнози на 10 кроків вперед

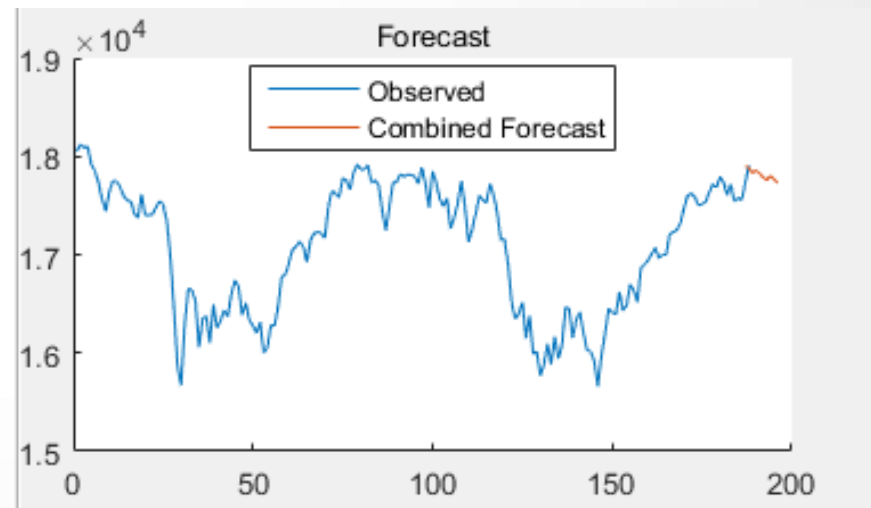

Результати обчислювальних експериментів. Комбінований прогноз на 10 кроків вперед

Усереднення прогнозів

Зважене комбінування

Результати обчислювальних експериментів.

Порівняння результатів

	AR	ARMA	ARIMA	Усереднення	Зважене комбінування
RMSE	0.0746	0.0796	0.0723	0.0758	0.073
MAPE	7.62%	7.96%	7.14%	7.7820	7.5%

Дисперсії похибки прогнозів є дуже близькими за значеннями, а саме: для моделі AR вона дорівнює 0.0014, для моделі ARMA 0.0014, а для ARIMA 0.0013, а отже доречно використовувати комбінування. В результаті отримуємо дисперсію похибки комбінованого прогнозу, яка є ще меншою і становить 0.0011.

Наукова новизна

1. Побудовані нові математичні моделі, які з високою адекватністю описують вибраний фінансовий процес, а саме зміну в часі промислового індексу Доу-Джонса за період з 5 травня 2014 року по 19 травня 2016 року.
2. Досліджено методи комбінування оцінок прогнозів, а саме усереднення зважене комбінування, і встановлено, що обчислені оцінки, як правило, мають вищу якість, порівняно з індивідуальними моделями.

Висновки по роботі та подальші рекомендації

- Огляд та аналіз особливостей протікання сучасних фінансово-економічних процесів як у світі загалом, так і в Україні;
- Дослідження основних моделей, що використовуються для опису ФЕП, та огляд методів оцінки параметрів моделі;
- Огляд методів комбінування прогнозів, їх переваг та недоліків;
- Було спроектовано та реалізовано інформаційно-аналітичну систему для короткострокового прогнозу;
- Було перевірено роботу ПЗ на реальних статистичних даних та проведено аналіз результатів;
- Функціонально-вартісний аналіз програмного продукту.

Дякую за увагу!